

OZNAKE IZ EU SUSTAVA KVALITETE ZA POLJOPRIVREDNE I PREHRAMBENE PROIZVODE

Patricija Hegedušić
Jelena Đugum
Sanja Kolarić Kravar
Sandra Dujmić
Boris Golob

Sažetak

Kvaliteta je zasigurno najvažniji čimbenik za konkurentnost na tržištu na kojem je danas velik broj istih ili sličnih proizvoda koji se nude potrošačima. Međutim, nije dovoljno da proizvod ispunjava osnovne uvjete kvalitete, već on mora imati posebne prednosti koje će ga staviti u povoljniji položaj u odnosu na druge, konkurentske proizvode. Bitno je istaknuti da se na tržištu, na kojem samo proizvođači znaju razliku u kvaliteti svoga i konkurentskoga proizvoda, kao posljedica događa to da cijene ostaju iste, potrošači ne uočavaju vidljivu razliku između proizvoda, a sama kvaliteta proizvoda nije iskorištena kao njegova komparativna prednost. Analizirajući odredbe Uredbe (EU) br. 1151/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. studenoga 2012. o sustavima kvalitete za poljoprivredne i prehrambene proizvode, može se zaključiti da je ovaj sustav uspostavljen s vrlo afirmativnim ciljem. Iz njega je vidljivo da se želi sačuvati ono najvažnije u proizvodnji hrane, a to je raznolikost i tradicija uz neupitnu sigurnost hrane te pomoć proizvođačima u isticanju tradicionalnih visokokvalitetnih proizvoda na tržištu. Zaštitom naziva proizvoda oznakama kvalitete odnosno registracijom zaštićene oznake izvornosti, zaštićene oznake zemljopisnoga podrijetla ili zajamčeno tradicionalnoga specijaliteta, proizvođači dobivaju proizvod dodane vrijednosti te posredstvom odgovarajućeg EU znaka na proizvodu izravno komuniciraju s potrošačem pružajući mu dodatnu informaciju o posebnim svojstvima proizvoda. Posljedično, takvi proizvodi postižu bolju cijenu na tržištu te osiguravaju primjeren dohodak malim proizvođačima tradicionalnih proizvoda.

Ključne riječi: proizvod, kvaliteta, oznaka, izvornost.

UVOD

Odredbama Uredbe (EU) br. 1151/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. studenoga 2012. o sustavima kvalitete za poljoprivredne i prehrambene proizvode uspostavljen je pravni okvir za zaštitu naziva tradicionalnih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, a čije karakteristike ili specifične metode proizvodnje proizlaze kao posljedica utjecaja ljudskih i prirodnih čimbenika određenog zemljopisnog područja. Cilj navedene Uredbe je pomoći proizvođačima prilikom pružanja dodatnih informacija potrošaču o obilježjima proizvoda i svojstvima proizvodnje, uspostavljajući sustave kvalitete kao temelj za označavanje te zaštitu naziva i izraza koji opisuju poljoprivredne i prehrambene proizvode dodane vrijednosti. Uredbom su propisani sustavi kvalitete za zemljopisne oznake, odnosno zaštićenu oznaku izvornosti i zaštićenu oznaku zemljopisnoga podrijetla, sustav zajamčeno tradicionalnoga specijaliteta te drugi stupanj sustava

kvalitete odnosno neobvezni izrazi kvalitete koji osiguravaju dodanu vrijednost na unutarnjem tržištu.

1. ZAŠTIĆENA OZNAKA IZVORNOSTI, ZAŠTIĆENA OZNAKA ZEMLJOPISNOGA PODRIJETLA I ZAJAMČENO TRADICIONALNI SPECIJALITET

Zaštićena oznaka izvornosti, zaštićena oznaka zemljopisnoga podrijetla i zajamčeno tradicionalni specijalitet predstavljaju mehanizme informiranja koji potrošaču jamče kupnju tradicionalnoga proizvoda priznate i provjerene kvalitete te poznatoga lokalnog podrijetla. Svaka od navedenih oznaka u praksi se odnosi na zaštićeni naziv određenoga proizvoda koji je proizveden u skladu sa Specifikacijom te čija se proizvodnja odvijala pod nadzorom kontrolnog tijela. Samo proizvodi za koje proizvođači posjeduju valjanju Potvrdu o sukladnosti proizvoda sa Specifikacijom proizvoda, izdanu od strane kontrolnog tijela, mogu staviti na tržište proizvod imenovan zaštićenim nazivom te označen propisnim znakom za zaštićenu oznaku izvornosti, zaštićenu oznaku zemljopisnoga podrijetla ili zajamčeno tradicionalni specijalitet. Upravo taj znak, jamstvo je kupnje autentičnoga proizvoda.

2. ZAŠTITA NAZIVA I REGISTRACIJA ZAŠTIĆENE OZNAKE IZVORNOSTI, ZAŠTIĆENE OZNAKE ZEMLJOPISNOGA PODRIJETLA I ZAJAMČENO TRADICIONALNOGA SPECIJALITETA

U Republici Hrvatskoj postupak zaštite naziva poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda kao zaštićena oznaka izvornosti, zaštićena oznaka zemljopisnoga podrijetla ili zajamčeno tradicionalni specijalitet provodi se sukladno važećem europskom i nacionalnom zakonodavstvu, a nadležno tijelo za provedbu postupka je Ministarstvo poljoprivrede. Postupak se provodi u dvije faze gdje se u prvoj fazi štiti naziv proizvoda na nacionalnoj razini te postupak završava donošenjem rješenja o prijelaznoj nacionalnoj zaštiti naziva kao zaštićena oznaka izvornosti, zaštićena oznaka zemljopisnoga podrijetla ili zajamčeno tradicionalni specijalitet. Druga faza postupka je registracija oznake na razini Europske unije, a provodi ga Europska komisija.

U skladu s propisanom procedurom, postupak za zaštitu naziva može pokrenuti samo skupina proizvođača ili pojedinac ukoliko dokaže da je jedini proizvođač takvog proizvoda na određenom zemljopisnom području te da se karakteristike tog proizvoda razlikuju od sličnih proizvoda iz susjednih područja. Ključan dokument u postupku zaštite naziva proizvoda je Specifikacija proizvoda u kojoj moraju biti sadržane, između ostalog, sve karakteristike proizvoda te faze i metode proizvodnje, kao i opisana uzročno posljedična veza posebnih svojstava proizvoda i zemljopisnoga područja proizvodnje. Na temelju Specifikacije proizvoda, nadležno tijelo odnosno Ministarstvo poljoprivrede u nacionalnom postupku donijet će odluku o zaštiti naziva takozvanom prijelaznom nacionalnom zaštitom.

Nakon donošenja rješenja o prijelaznoj nacionalnoj zaštiti naziva kao zaštićena oznaka izvornosti, zaštićena oznaka zemljopisnoga podrijetla ili zajamčeno tradicionalni specijalitet, podnositelj zahtjeva dužan je u roku od dva mjeseca dostaviti Ministarstvu poljoprivrede dokumentaciju potrebnu za registraciju naziva odnosno oznake na razini Europske unije. Ključan dokument u postupku registracije, a na temelju kojega Europska komisija donosi odluku o registraciji naziva, je Jedinstveni dokument koji predstavlja sažetak Specifikacije proizvoda. Postupak na završava donošenjem Provedbene uredbe o upisu naziva u registar zaštićenih oznaka izvornosti i zaštićenih oznaka zemljopisnoga podrijetla odnosno Provedbene uredbe o upisu naziva u registar zajamčeno tradicionalnih specijaliteta.

Tijekom oba postupka, i na nacionalnoj i na europskoj razni, obavijest o podnesenom zahtjevu za zaštitu naziva objavljuje se u službenim glasilima kako bi se osigurao period u kojem svaka zainteresirana strana sa pravnim interesom mogla uložiti prigovor na podneseni zahtjev. U slučaju podnesenog prigovora nastoji se postići dogovor između suprotstavljenih strana, a ukoliko je to nemoguće nadležno tijelo u postupku donosi konačnu odluku o zaštiti naziva.

Naziv proizvoda nakon donošenja rješenja o prijelaznoj nacionalnoj zaštiti, naziv proizvoda zaštićene je na području Republike Hrvatske od bilo kojeg oblika zlouporabe, oponašanja, dovođenja potrošača u zabludu te izravnog ili neizravnog komercijalnog korištenja za proizvode za koje proizvođači ne posjeduju valjane potvrde o sukladnosti proizvoda sa Specifikacijom proizvoda. Isti oblik zaštite važeći je u svim zemljama članicama Europske unije nakon što je naziv proizvoda odnosno znaka registrirana na razini Europske unije.

3. POTVRĐIVANJE SUKLADNOSTI PROIZVODA SA SPECIFIKACIJOM PROIZVODA

Nakon donošenja rješenja o prijelaznoj nacionalnoj zaštiti naziva proizvoda, zaštićeni naziv mogu koristiti samo oni proizvođači koji posjeduju valjanu Potvrdu o sukladnosti proizvoda sa Specifikacijom proizvoda. Postupak potvrđivanja sukladnosti proizvoda sa Specifikacijom u Republici Hrvatskoj provode za to ovlaštena kontrolna tijela temeljem Plana kontrole kojeg je odobrilo Ministarstvo poljoprivrede. Po izvršenoj kontroli ovlašteno kontrolno tijelo izdaje proizvođaču Potvrdu o sukladnosti proizvoda sa Specifikacijom proizvoda.

4. OBVEZA OZNAČAVANJA PROIZVODA ZNAKOM ZA ZAŠTIĆENU OZNAKU IZVORNOSTI, ZAŠTIĆENU OZNAKU ZEMLJOPISNOGA PODRIJETLA I ZAJAMČENO TRADICIONALNI SPECIJALITET

Svi proizvođači koji posjeduju valjanu Potvrdu o sukladnosti proizvoda sa Specifikacijom proizvoda, nakon što je naziv proizvoda registriran kao jedna od oznaka na razini Europske unije, imaju obvezu označavanja proizvoda EU znakom za zaštićenu oznaku izvornosti, zaštićenu oznaku zemljopisnoga podrijetla ili zajamčeno tradicionalni specijalitet, koji se mora nalaziti neposredno uz naziv proizvoda. Dobrovoljno,

proizvođači mogu proizvod označiti i nacionalnim znakom za zaštićenu oznaku izvornosti, zaštićenu oznaku zemljopisnoga podrijetla ili zajamčeno tradicionalni specijalitet.

5. OZNAKE KVALITETE – JAMSTVO POTROŠAČU

Znakovi za zaštićenu oznaku izvornosti, zaštićenu oznaku zemljopisnoga podrijetla ili zajamčeno tradicionalni specijalitet koji se nalaze na proizvodu odnosno njegovoj ambalaži, potrošaču jamče autentičan tradicionalni proizvod priznate kvalitete i lokalnoga podrijetla, proizveden sukladno propisanim pravilima i pod kontinuiranim nadzorom nad proizvodnjom.

ZAKLJUČAK

Zaštita naziva oznakama iz sustava kvalitete za poljoprivredne i prehrambene proizvode proizvodima stvara dodanu vrijednost, a same proizvođače usmjerava na usavršavanje i standardiziranje proizvodnje što je vrlo pozitivno s aspekta kvalitete proizvoda. Pri tome nije izgubljena tradicionalnost proizvoda već je ona njegova najčešće ključna karakteristika. Cijeli koncept sustava kvalitete nameće proizvođaču dodatnu odgovornost za svoj proizvod ali u pozitivnom kontekstu, čineći ga pritom ponosnim na rezultate koje je postigao, posebice ostvarenjem registracije naziva na razini cijele Europske unije. S aspekta potrošača, proizvod označen znakom za zaštićenu oznaku izvornosti, zaštićenu oznaku zemljopisnoga podrijetla ili zajamčeno tradicionalni specijalitet ulijeva sigurnost u kupnju proizvoda provjerene i poznate kvalitete.

LITERATURA

- Delegirana Uredba Komisije (EU) br. 664/2014 od 18. prosinca 2013. o dopuni Uredbe (EU) br. 1151/2012 Europskog parlamenta i Vijeća s obzirom na utvrđivanje simbola Unije za zaštićene oznake izvornosti, zaštićene oznake zemljopisnog podrijetla i zajamčeno tradicionalne specijalitete i s obzirom na određena pravila o podrijetlu, određena pravila postupka i određena dodatna prijelazna pravila (SL L 179, 19.6.2014.).
- Pravilnik o zaštićenim oznakama izvornosti, zaštićenim oznakama zemljopisnog podrijetla i zajamčeno tradicionalnim specijalitetima poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda (Narodne novine br. 65/15, 19/17).
- Provedbena uredba Komisije (EU) br. 668/2014 od 13. srpnja 2014. o utvrđivanju pravila za primjenu Uredbe (EU) br. 1151/2012 Europskog parlamenta i Vijeća o sustavima kvalitete za poljoprivredne i prehrambene proizvode (SL L 179, 19.6.2014.).
- Uredba (EU) br. 1151/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. studenoga 2012 o sustavima kvalitete za poljoprivredne i prehrambene proizvode (SL L 343, 14.12.2012.).
- Zakon o poljoprivredi (Narodne novine br. 30/15).

THE EU QUALITY SYSTEM MARKERS FOR AGRICULTURAL AND FOOD PRODUCTS

Abstract

Quality is surely the most important factor for competitiveness in the market where there is a large number of the same or similar products being offered to consumers. However, it is not enough that the product meets the basic quality requirements, but it must have special advantages that will put it in a more favorable position than other competitive products. It is important to point out that in the market where only producers know the difference in the quality of their and similar products, the consequence is that the price of the product remains the same, consumers do not notice the apparent difference between the similar products and the product quality itself is not used as its comparative advantage. Analyzing the provisions of Regulation (EU) No. 1151/2012 of the European Parliament and of the Council of 21 November 2012 on quality schemes for agricultural products and foodstuffs, it can be concluded that this system is established with a very affirmative purpose. It is clear that it aims to preserve the most important in the production of food, which is diversity and tradition with unquestionable food safety, and to help manufacturers to emphasize traditional high quality products on the market. Protecting the product's name by registering protected designation of origin, protected geographical indication or traditional specialties guaranteed, producers get a value added product and through a corresponding EU symbol directly communicate to the consumers providing them an additional information on the specific characteristics of the product. Consequently, such products achieve a better price on the market and provide an adequate income to the small producers of traditional products.

Keywords: product, quality, indication, origin.

Patricija Hegedušić, dipl. ing. preh. teh.

Ministarstvo poljoprivrede

Ul. grada Vukovara 78, 10000 Zagreb, Hrvatska

E-mail: patricija.hegedusic@mps.hr

doc. dr. sc. **Jelena Đugum**

Ministarstvo poljoprivrede

Ul. grada Vukovara 78, 10000 Zagreb, Hrvatska

E-mail: jelena.dugum@mps.hr

dr. sc. **Sanja Kolarić Kravar**

Ministarstvo poljoprivrede

Ul. grada Vukovara 78, 10000 Zagreb, Hrvatska

E-mail: sanja.k-kolaric@mps.hr

Sandra Dujmić, univ. spec. techn. aliment.

Ministarstvo poljoprivrede

Ul. grada Vukovara 78, 10000 Zagreb, Hrvatska

E-mail: sandra.dujmic@mps.hr

Boris Golob, dipl. ing. agr.

Ministarstvo poljoprivrede

Ul. grada Vukovara 78, 10000 Zagreb, Hrvatska

E-mail: boris.golob@mps.hr